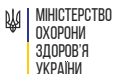

ВІДПОВІДІ

на складні запитання батьків
про вакцинацію

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Батьки за
вакцинацію
Громадська організація

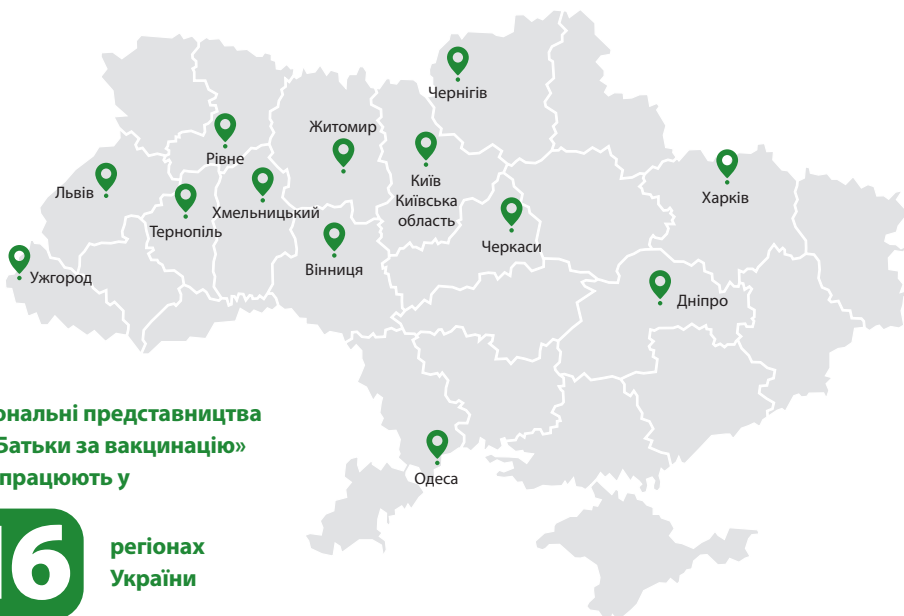
ПРОЄКТ USAID «РОЗБУДОВА СТІЙКОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

Регіональні представництва ГО «Батьки за вакцинацію»

СТАНОМ НА СЕРПЕНЬ 2023 РОКУ

Регіональні представництва
ГО «Батьки за вакцинацію»
вже працюють у

16

регіонах
України

ГО «Батьки за вакцинацію» об'єднує свідомих батьків, які відповідально ставляться до здоров'я дітей та розуміють значення вакцинації у формуванні імунітету кожної людини. Організація є членом Громадської спілки «Коаліція за вакцинацію», яка є платформою для співпраці та взаємодії державних органів, закладів охорони здоров'я, громадських організацій, наукових та освітніх закладів, громадських спілок, підприємств та інших установ, організацій незалежно від форми власності.

Запрошуємо вас приєднатися до нашої важливої справи за посиленням на сайті організації

bzv.org.ua

coalition.vaccine.org.ua

Дякуємо за сумлінну працю, високий професіоналізм, активну участь в освітніх програмах для батьків та медиків, а також за допомогу в створенні довідника кандидату медичних наук, доценту кафедри педіатрії, імунології, інфекційних та рідкісних захворювань Міжнародного європейського університету, голові Національної технічної групи експертів із питань імунопрофілактики, голові Правління ГО «Батьки за вакцинацію» —

Федору Івановичу Лапю.

Громадська організація «Батьки за вакцинацію» створена в інтересах захисту дітей. **Головна мета нашої організації** — запобігання інфекційним хворобам. Один із найефективніших способів профілактики інфекційних захворювань — забезпечити загальну та доступну вакцинацію, а також надавати правдиву інформацію щодо вакцинації батькам. Саме тому ми створили цей довідник. У ньому ви знайдете інформацію, яку допоміг зібрати фахівець із вакцинації — Ф. Лапій.

Розуміючи важливу роль профілактичних щеплень у захисті здоров'я громадян, ГО «Батьки за вакцинацію» ініціювала створення Громадської спілки «Коаліція за вакцинацію». **Коаліція об'єднує** широке коло дотичних до цієї теми сторін навколо спільної мети — подолання вакцинокерованих інфекцій в Україні, щоб зупинити інфекційні хвороби та зберегти здоров'я українців.

*Засновник ГО «Батьки за вакцинацію»,
виконавчий директор Тимофій Бадіков*

Дякуємо Агентам змін з вакцинації - активним батькам та медичним працівникам, які долучилися до розробки та вдосконалення цього Довідника.

Вступ

Основні факти про вакцинацію

Для чого дітям необхідна вакцинація?	6
Як вакцинація захищає дітей від хвороб?	6
Від яких захворювань проводяться щеплення в Україні?	7
Може розповісти мені більше про захворювання, від яких захищають вакцини?	8
Якщо дитина пройде рекомендовану вакцинацію, вона буде повністю захищена від цих захворювань?	8
Чи не краще перехворіти на натуральну інфекцію, ніж робити щеплення?	8

Календар щеплень

Який календар щеплень зазвичай застосовують?	9
Чому медичні працівники іноді вирішують не робити щеплення дитині?	9
Що може трапитися з моєю дитиною, якщо я вирішу не робити їй щеплень?	10
Які наслідки того, що моїй дитині деякі щеплення були проведені з запізненням?	11

Безпечність щеплень

Як я можу бути впевнений у безпечності вакцини?	12
То може варто почекати та не вакцинувати зовсім маленьких дітей проти кашлюку?	15
Чому по телебаченню і в інтернеті поширюється стільки негативної інформації про вакцинацію?	15
Чи безпечно робити щеплення маленьким новонародженим дітям?	17
Чи може вакцинація послабити імунну систему дитини?	17
Будь ласка, розкажіть мені про побічні реакції на вакцини.	18
Чи можете ви гарантувати, що у моєї дитини не буде побічних реакцій?	18
Чи безпечно моїй дитині проходити вакцинацію під час епідемії грипу?	19
Чи безпечно вакцинуватися в період пандемії COVID-19?	19
Чи безпечно отримувати кілька щеплень в один день?	20
Чи можна проводити вакцинацію дитині, яка має хронічні захворювання?	20
Чи безпечно робити щеплення дітям з онкологічними захворюваннями?	22
Діти з РАС, ДЦП. Як вакцинувати їх?	23
Чи правда, що в багатьох країнах дітям, які мають симптоми звичайної застуди або невелике підвищення температури, проводять вакцинацію?	23
Чи існує небезпека для моєї дитини через такі компоненти вакцини, як ртуть, тіомерсал, алюміній і формальдегід?	28
Вакцинація вагітних і годуючих жінок	31
Які вакцини необхідні вагітним?	32
Чи дозволена вакцинація жінкам, які вигодовують дітей грудним молоком?	32
Екстрена вакцинація вагітних та годуючих грудним молоком жінок.	33
Важливість вакцинації для оточення вагітної	33

Досвід вакцинації

Як мені підготувати дитину до щеплення?	34
У яких випадках дитина потребує прийому протиалергічних препаратів перед щепленням?	35
Що я можу зробити, щоб моя дитина відчувала себе більш комфортно під час щеплення?	35
На що мені треба звертати увагу після вакцинації дитини?	36
Чому батьки повинні підписувати форму згоди?	37
Чому критичне мислення важливе для батьків	37

Додатки

Додаток А: Список ресурсів із правдивою інформацією про вакцинацію	40
Додаток В: Захворювання, яким можна запобігти за допомогою вакцинації, внесені до списку Української національної програми імунопрофілактики	42
Додаток С: Календар щеплень для дітей та молоді	25

ВСТУП

Я — лікар і тому, часто зустрічаюся з хворими. Але багатьох хвороб можна було б уникнути, якби дитина була вчасно вакцинована. Я надаю консультації хворим на кашлюк, я бачив випадки дифтерії, правця. Я досить багато подорожую Україною у професійних справах та на запрошення громадських організацій, веду просвітницьку діяльність. Впевнений, що **без активних громадян та громадських об'єднань ми не зможемо змінити країну, зробити її кращою**. Тому я вирішив захищати здоров'я українців не лише як лікар, але і як громадський діяч. Мене обрано Головою правління ГО «Батьки за вакцинацію». Дуже радий, що нашу ініціативу підтримує дедалі більше батьків та медичних працівників із різних куточків України: уже в 16 областях створено регіональні представництва організації (станом на серпень 2023 року).

Уже багато років в Україні серед батьків зберігається велике занепокоєння з приводу щеплень і навіть страх перед вакцинацією. Як наслідок, батьки в Україні набагато частіше, ніж у більшості інших європейських країн, відтермінують вакцинацію або відмовляються від щеплення. Ці страхи посилює неправдива і неправильна інформація, яку можна побачити в інтернеті. Її поширюють окремі активні громадяни, ЗМІ, а також, на жаль, деякі медичні працівники. Якщо ви не кваліфікований медичний працівник, ви не можете уявити, наскільки загрозовою є ця ситуація. Імунізація може врятувати багато життів, запобігти стражданням і шкоді здоров'ю, тому її важливо проводити.

Більшість медичних працівників розуміє, що спілкування з батьками — це важлива складова їхніх професійних обов'язків, і вони знають, як розмовляти з батьками переконливо, наводити аргументи. Однак у них не завжди є на це достатньо ресурсу. Медики часто обмежені в часі, інші батьки з дітьми чекають у черзі, а ще в лікарів чимала кількість інших обов'язків. Ретельно обговорити питання імунізації буває ще важче, якщо батьки занепокоєні або емоційно збуджені. Відповідати на їхні складні питання і реагувати на занепокоєння буває дуже нелегко.

Дехто з батьків просто хоче більше дізнатися про вакцинацію, а деякі відчувають серйозні страхи й сумніви. **Цей довідник допоможе вам отримати відповіді на ваші запитання.**

Загалом батьки мають високий рівень довіри до медичних порад, які їм надають лікарі та медичні сестри/брати. Однак, якщо батьки хвилюються або мають сумніви, наприклад, з приводу імунізації, вони мають бажання обговорити це з людьми, які ставляться до них співчутливо і розуміють їх. Такі люди можуть і не бути медичними фахівцями. Це пояснює, чому багато людей вірять сумнівній або свідомо неправдивій інформації, яку поширюють ті, хто виступає проти щеплень. Вони розповідають емоційні історії, з емпатією ставляться до батьків, поділяють їхні страхи, і таким чином завойовують їхню довіру. Батьки вірять, що ці люди дійсно піклуються про здоров'я їхніх дітей.

Однак надійним джерелом інформації із цих питань мають бути саме медичні працівники. Розкажіть лікарю, що саме вас турбує та чому. Якщо після його відповіді у вас залишилися сумніви та занепокоєння, обговоріть це з ним ще раз. Це дасть змогу лікарю підготувати для вас додаткові матеріали та аргументи, які ґрунтуються на наукових фактах, які надають компетентні організації.

Точну інформацію про імунізацію ви також можете знайти самостійно на вебсайтах, що містять перевірену інформацію (див. Додаток А).

У цьому буклеті зібрані найпопулярніші питання українських батьків про імунізацію та відповіді на них.

Уже десятки тисяч примірників цього довідника розійшлися Україною — він став кишеньковим порадником як для багатьох батьків, так і для медичних працівників, а також для всіх, хто опікується питаннями власного здоров'я та безпеки..

*Кандидат медичних наук, доцент кафедри педіатрії, імунології, інфекційних та рідкісних захворювань Міжнародного європейського університету, голова Національної технічної групи експертів із питань імунопрофілактики, Голова правління ГО «Батьки за вакцинацію» лікар дитячої імунології **Федір Лапій.***

ОСНОВНІ ФАКТИ ПРО ВАКЦИНАЦІЮ

Для чого дітям необхідна вакцинація?

Діти (так само як і дорослі) повинні пройти вакцинацію для захисту від інфекційних хвороб, що можуть мати тяжкий перебіг, призводити до інвалідності або смерті. Деякі батьки вважають, що ці захворювання більше не загрожують їхнім дітям, оскільки вони не знають жодної дитини у своєму близькому оточенні, яка б на них захворіла. Однак:

- Багато захворювань, яким можна запобігти завдяки вакцинації, досі настільки поширені в Україні, що без щеплень існує реальний ризик спалаху цих хвороб.
- Інші захворювання трапляються рідше, але якщо охоплення імунізацією стає занадто низьким, їхня кількість швидко зростає, виникають спалахи хвороб, і вони швидко поширюються по всій країні. Згадайте 1990-і роки, коли в Україні виникла епідемія дифтерії, від якої постраждали тисячі людей.
- Деякі інфекційні захворювання не зустрічаються в Україні або трапляються дуже рідко. Але вони досі є в інших частинах світу. Українці подорожують і також наражаються на ризик. Тільки після повної ліквідації захворювання, як це сталося з натуральною віспою, можна із часом безпечно припинити вакцинацію проти нього.

Як вакцинація захищає дітей від хвороб?

Вакцинація “тренує” організм людини для успішної протидії мікроорганізмам (бактеріям і вірусам), які спричиняють багато серйозних захворювань у людей. Після введення вакцина запускає відповідну реакцію організму, яка дозволяє дитині успішно чинити опір збудникам, якими малеча могла заразитися з навколишнього середовища чи безпосередньо від хворої людини.

Для досягнення захисту і формування імунітету вводять різну кількість доз вакцин. Деякі вакцини забезпечують захист на все життя, а для деяких необхідно вводити «бустерні» дози (ревакцинація).

Те, до чого розвивається імунна відповідь, ми називаємо антигеном. Саме антигени є основою вакцин. Це можуть бути ослаблені або інактивовані (вбиті) мікроорганізми. Антиген можуть вилучити зі збудника хвороби або отримати іншим шляхом (наприклад, синтезувати). Хоча вакцини містять лише незначну частину антигенів, з якими діти стикаються у своєму середовищі щодня, вони сприяють виробленню імунітету — антитіл та клітин, які необхідні для боротьби із захворюваннями, проти яких їм було зроблено щеплення.

? Від яких захворювань проводяться щеплення в Україні?

Згідно із чинним в Україні календарем щеплень, вакцинація проводиться проти 10 інфекційних захворювань для немовлят, дітей, молодих людей і дорослих. Цей перелік залежить від віку. Додаткові щеплення — вакцини проти інфекцій, що не покриваються календарем щеплень, можна отримати за свій кошт у ліцензованих закладах охорони здоров'я і у свого сімейного лікаря. На сьогодні у рамках Національної програми вакцинації забезпечується захист від таких захворювань:

- Гепатит В
- Туберкульоз
- Дифтерія
- Правець
- Кашлюк
- Гемофільна інфекція (Хіб-інфекція)
- Поліомієліт
- Кір
- Епідемічний паротит (“свинка”)
- Краснуха

Після аналізу загрози захворювання, визначення ефективності та безпеки вакцини Національна технічна група експертів із питань імунопрофілактики (НТГЕІ) може рекомендувати Міністерству охорони здоров'я розширити перелік інфекцій, проти яких необхідно проводити вакцинацію відповідно до календаря профілактичних щеплень.

❓ Можете розповісти мені більше про захворювання, від яких захищають вакцини?

У Додатку В ви знайдете інформацію про захворювання, якими можна запобігти завдяки вакцинації. Якщо у вас виникають додаткові запитання, ви завжди можете поставити їх вашому лікарю. Також пропонуємо вам скористатися Національним порталом з імунізації (<https://vaccine.org.ua/>), на якому ви можете знайти актуальну та правдиву інформацію про щеплення, поставити питання та отримати відповідь від експертів Порталу.

❓ Якщо дитина пройде рекомендовану вакцинацію, вона буде повністю захищена від цих захворювань?

Майже у всіх дітей, які отримали щеплення, формується імунітет до хвороби. Проте незначний відсоток дітей може не сформувати його при вакцинації, навіть якщо її було проведено за всіма правилами. Навіть якщо захист після вакцинації буде неповним, захворювання у вакцинованої дитини, найімовірніше, буде перебігати легко, завдяки частковому захисту після щеплення. Дитина, що пройшла часткову вакцинацію, НАБАГАТО краще захищена від хвороби, ніж дитина, що не була щеплена взагалі.

❓ Чи не краще перехворіти на натуральну інфекцію, ніж робити щеплення?

Ні. Хвороба завдає страждань і може призвести до смерті або серйозних ускладнень.

Наприклад:

- параліч при поліомієліті;
- пошкодження печінки або рак печінки при гепатиті В;
- глухота від менінгіту.
- пошкодження головного мозку при захворюванні на кір, хіб-асоційований менінгіт або кашлюк;
- важкі вроджені дефекти розвитку при захворюванні на краснуху під час вагітності, та багато інших серйозних станів

Після вакцинації ймовірність виникнення таких важких наслідків практично дорівнює нулю.

КАЛЕНДАР ЩЕПЛЕНЬ

? Який календар щеплень зазвичай застосовують?

Якщо у вас ще немає примірника календаря щеплень, попросіть вашого лікаря розповісти про нього. З календарем щеплень ви також можете ознайомитись у прикріпленій вкладці до цієї брошури.

Календар щеплень розроблений таким чином, щоб діти мали захист у найбільш критичні вікові періоди життя, коли інфекція може перебігати надзвичайно важко, або щоб підготувати дитину до зустрічі з нею в майбутньому. Таким чином, батьки повинні зробити все можливе, щоби привести своїх дітей на вакцинацію вчасно — відповідно до календаря щеплень. Чим на більший проміжок часу буде відтермінована вакцинація, яку їй повинні провести за віком, тим більше вона наражається на ризик серйозних захворювань.

? Чому медичні працівники іноді вирішують не робити щеплення дитині?

Міністерство охорони здоров'я України та професійні асоціації (наприклад, Українська академія педіатричних спеціальностей) ретельно дбають про те, щоб кожна дитина, що проходить вакцинацію, отримувала надійний імунний захист та не мала ризиків виникнення побічних реакцій після неї.

Для цього створені відповідні накази міністерства, настанови НТГЕІ, яких повинні дотримуватися лікарі, рекомендуючи батькам зробити дитині щеплення.

Якщо лікар говорить, що дитині зараз потрібно робити щеплення, то батьки повинні надати свою згоду на проведення вакцинації. Батьки мають розуміти, що щеплення є безпечним і ефективним для їхньої дитини, навіть якщо дитина має хронічні захворювання, такі як: діабет, бронхіальна астма

тощо. Також безпечно проходити вакцинацію під час спалахів інфекційних захворювань. Якщо батьки відтермінують вакцинацію без обґрунтованої на те причини, дитина ризикує заразитися серйозною інфекцією, якій можна було б запобігти завдяки щепленню.

У рідкісних випадках, коли дитина має протипоказання до вакцинації, лікар може рекомендувати її не проводити. Але остаточне рішення про протипоказання або відтермінування вакцинації може прийняти лише ваш лікар на підставі затверджених МОЗ України рекомендацій.

Якщо у вас виникають сумніви щодо протипоказань до вакцинації або ж її відтермінування, рекомендуємо звернутися зі своєю історією та питанням до групи в соціальній мережі Facebook «[Вакцинація: питання та відповіді](#)» або до експертів Національного порталу з імунізації.

? Що може трапитися з моєю дитиною, якщо я вирішу не робити їй щеплень?

Іноді батьки відмовляються від деяких або всіх щеплень, які лікар рекомендує зробити їхній дитині. І хоч вони, безсумнівно, вірять, що діють правильно та в інтересах дитини, ці дії можуть наражати маля на ризики захворіти на серйозні інфекційні хвороби. Такі інфекції можуть мати важкий перебіг, призвести до інвалідності або смерті.

Крім того, рішення не робити дитині щеплення може загрожувати здоров'ю інших дітей через відсутність так званого «колективного імунітету». Для таких інфекцій як кір, збудник якого легко передається від людини до людини, колективний імунітет є дуже важливим для захисту дітей, які не можуть бути щеплені. Наприклад, якщо 90–95% людей, що мешкають в одному районі, мають імунітет до кору, то поширення збудника цієї

інфекційної хвороби серед людей стає практично неможливим. Батьки, які зробили щеплення своїм дітям, захищають не лише їх, а й інших дітей, які можуть із ними контактувати. Рішення НЕ вакцинувати свою дитину наражає на небезпеку не лише її, АЛЕ й дітей, що мешкають поруч.

❓ Які наслідки того, що моїй дитині деякі щеплення були проведені з запізненням?

Батьки й медичні працівники повинні зробити все необхідне, щоб не допустити відтермінування або пропуску віку вакцинації. Кожен день затримки вакцинації, яку має пройти дитина, загрожує їй серйозними захворюваннями, яким можна було б запобігти, якби дитина була вчасно вакцинована.

Батькам НЕ рекомендується відтермінувати вакцинацію їхньої дитини, якщо тільки цього не порадить лікар у зв'язку з протипоказаннями, що зазначені в наказі Міністерства охорони здоров'я. У цьому наказі визначені причини та випадки, через які щеплення варто перенести або, в окремих випадках, повністю від нього відмовитись.

Перед щепленням дитині, яка не має ознак хвороби не потрібно проводити ті чи інші лабораторні дослідження (наприклад, загальний аналіз сечі чи крові, або «імунограму»). Ці аналізи НЕ дають інформації, необхідної для прийняття рішення про проведення вакцинації у звичайній ситуації.

Проте, іноді перенесення вакцинації не можна уникнути. Батькам буває важко дістатися до медичного закладу через погану погоду або поганий стан доріг, або з інших причин. Зрозуміло, що в таких випадках вакцинацію варто, по можливості, провести якомога швидше.

БЕЗПЕКА ЩЕПЛЕНЬ

? Як я можу бути впевнений у безпеці вакцини?

Вакцини інколи можуть мати побічні реакції. Найчастіше це: почерво-ніння, набряк, відчуття болю в місці введення ін'єкції. У рідкісних випадках можуть виникати серйозні побічні реакції, наприклад, анафілактичний шок. Частота виникнення тяжких алергічних реакцій становить 1 випадок на 1 млн вакцинованих. Або ж інший приклад: ураження нервової системи внаслідок використання оральної поліомієлітної вакцини становить 1:7–8 млн використаних доз. Сучасні вакцини є **МАКСИМАЛЬНО** безпечними, і дітям у **БАГАТО-БАГАТО** разів безпечніше пройти вакцинацію, ніж залишитися без захисту.

Безпека вакцини забезпечується за допомогою багатьох дублюючих один одного заходів. Перш ніж вакцина буде офіційно дозволена для використання, буде включена в національні програми імунізації різних країн, включно з Україною, вона багато років вивчається. У процесі розробки нової вакцини спочатку необхідно отримати надійні дані про її безпеку на тваринах. Після цього вчені повинні провести клінічні випробування за участю людей-добровольців відповідно до стандартних міжнародних протоколів. Зазвичай дослідження нової вакцини тривають роками, перш ніж її буде ліцензовано й допущено на ринок.

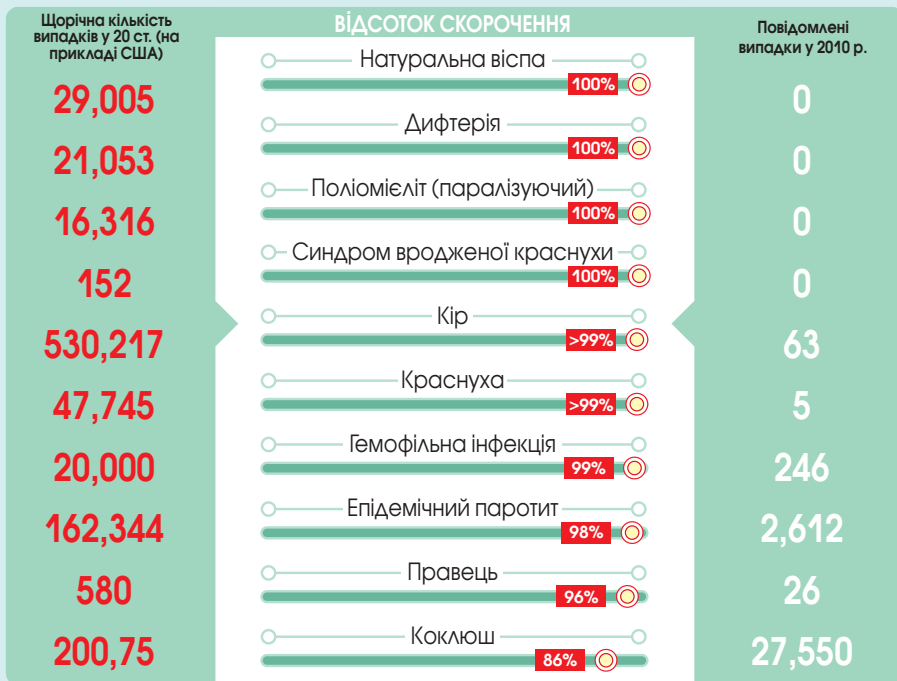
Моніторинг безпеки та якості вакцини продовжується і після її ліцензування, реєстрації та використання в національних програмах імунізації. Постреєстраційні дослідження збирають інформацію про всі випадки побічних реакцій. Якщо виникають сумніви про безпечність конкретної вакцини її використання припиняється, до того, поки не будуть визначені причини інциденту (-ів). Кожен виробник дотримується процесу контролю якості на всіх етапах виробництва, а також виконує процедури контролю якості для кожної серії вакцини.

ЩО МИ НАСПРАВДІ ЗНАЄМО ПРО ВАКЦИНИ?

Щойно ми стаємо батьками, скрізь чуємо безліч повідомлень щодо вакцин та сумнівів у їхній безпечності. Ваша обізнаність щодо важливих фактів має вирішальне значення для здоров'я вашої дитини. Основне, що потрібно пам'ятати та розуміти: вакцини зберігають життя та існування людства - з приводу цього позиція науки є однозначною.

ЧИ НАСПРАВДІ НАМ ПОТРІБНІ ВАКЦИНИ?

БЕЗУМОВНО! Те, що вакцини рятують життя в особистому та масовому масштабах – безперечний факт.

Крім того, вакцини істотно знижують рівень поширення хвороб, які зараз викликають найбільшу тривогу.

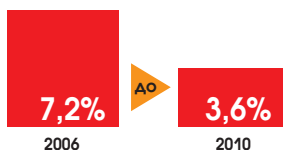
Починаючи з 1995 року, коли щеплення проти вітряної віспи було затверджене для рутинного застосування, кількість смертей, пов'язаних з вітряною віспою, знизилась на

97%

(Проте, у деяких родинах дотепер намагаються отримати вітрянку "природним шляхом" на так званих "вітрянкових вечірках".)

В 2013 році Центр контролю та профілактики захворювань (США) повідомив про зниження рівня інфікування вірусом папіломи людини (ВПЛ) серед дівчат віком 14-19 років з

Це сталося завдяки вакцині проти ВПЛ

Усі вакцини, які використовуються в Україні у рамках календаря щеплень, є безпечними та застосовуються в інших країнах світу протягом багатьох років. Такий масштабний досвід чітко підтверджує їхню безпеку та ефективність. Велику увагу приділяють зберіганню вакцини та дотримання «холодового ланцюга». «Холодовий ланцюг» — це те, що застосовується для збереження ефективності вакцини під час її транспортування та зберігання. Існує організована система термінового інформування керівництва закладу охорони здоров'я про необхідність зупинити застосування певної серії вакцин, якщо надійшли повідомлення про незвичайні або серйозні побічні реакції при застосуванні цієї серії. Батьки можуть бути повністю впевнені в тому, що вакцина, яку вводять їхнім дітям в Україні, безпечна і дійсно захистить їх від серйозних захворювань.

Наприклад, вакцина проти гепатиту В у рідкісних випадках може мати побічні реакції, але вони рідко бувають серйозними. Приблизно в одному випадку на кожні 600 000 доз вакцини проти гепатиту В може проявитися важка алергічна реакція — поява висипки, утруднене дихання і різке падіння артеріального тиску.

Водночас, хронічний вірусний гепатит В є частою причиною розвитку цирозу і раку печінки. Тисячі українців інфіковані вірусом гепатиту В і багато з них страждають від серйозних і часто фатальних наслідків цього захворювання. Сьогодні вакцина проти гепатиту В, яку застосовують в Україні, дозволяє батькам захистити своїх дітей від цих наслідків.

Розгляньмо також захворювання на кашлюк і вакцину проти нього. Нині в Україні дозволені до застосування два типи вакцин: так звана «цільноклітинна» й «безклітинна» (ацелюлярна). Побічні реакції після застосування цільноклітинної вакцини частіше зустрічаються у дітей старше одного року, ніж після застосування ацелюлярної вакцини. Це тому що цільноклітинна вакцина виготовлена на основі вбитої бактерії — збудника кашлюка. А вакцина з ацелюлярним кашлюковим компонентом містить окремі компоненти бактерії — збудника кашлюка (від 2 до 5). Це сприяє меншому ризику виникнення місцевих реакцій (набряк, почервоніння в місці ін'єкції) та підвищення температури тіла у дітей старше одного року і дорослих. Водночас, на сьогодні відомо, що вакцини з ацелюлярним кашлюковим компонентом забезпечують менш тривалий захист. У минулому, до здобуття Україною Незалежності у 1991 році та у роки Незалежності вакцинація проводилася

цільноклітинною вакциною, яка була дуже ефективною, але викликала стурбованість батьків через свої побічні реакції (переважно, через підвищення температури).

❓ То може варто почекати та не вакцинувати зовсім маленьких дітей проти кашлюку?

На жаль, історія та досвід інших країн свідчать, що це погана ідея. У 1975 році Міністерство охорони здоров'я Японії вирішило припинити вакцинацію дітей проти кашлюку, поки їм не виповниться два роки. За попередні три роки в Японії було зареєстровано 400 випадків кашлюку та 10 смертей від цієї хвороби. Через три роки після скасування вакцинації в країні було зареєстровано 13 000 випадків кашлюку і 113 смертей! Треба зазначити, що попри порівняно велику кількість несерйозних побічних реакцій на цільноклітинну вакцину проти кашлюку, такі реакції не заподіявали шкоди здоров'ю дітей. Зрозумівши високу ціну своєї помилки, Міністерство охорони здоров'я Японії врешті знову затвердило використання вакцини проти кашлюку в дітей на першому році життя. Цей досвід показує, що переваги «більш ризикованої» вакцини проти кашлюку абсолютно очевидно переважають її ризики. На сьогодні відомо, що цільноклітинна вакцина забезпечує більш тривалий захист у порівнянні з ацелюлярною.

❓ Чому по телебаченню і в інтернеті поширюється стільки негативної інформації про вакцинацію?

За останні кілька років на телебаченні, по радіо і в інтернеті в Україні транслювалося чимало негативної інформації про імунізацію. Ця інформація серйозно применшує користь вакцинації і сильно перебільшує її можливі ризики. Наприклад, якщо дитина померла незабаром після вакцинації, то деякі люди кажуть, що саме щеплення спричинило цю смерть. Насправді ж, після ретельного розслідування цих випадків, фахівці завжди приходили до висновку, що ймовірність того, що вакцинація спричинила цю смерть, вкрай

мала. Просто дві події збіглися в часі. Реакція на такі інциденти заснована швидше на емоціях, ніж на ретельному вивченні й об'єктивній інформації.

На жаль, проведення ретельного розслідування випадків смерті, які, ймовірно, можуть бути пов'язані з вакцинацією, може займати кілька тижнів і більше. До того часу, коли будуть отримані результати, поширена інформація про випадок смерті в період після вакцинації вже встигне завдати шкоди.

Негативна інформація, яку зазвичай поширюють за допомогою засобів масової інформації, може викликати сильне занепокоєння у батьків, які хочуть зробити все можливе, щоб захистити здоров'я і життя своїх дітей. Факт залишається фактом: серйозні побічні реакції, пов'язані з вакцинацією, трапляються вкрай рідко, настільки рідко, що це точно не та причина, через яку варто відмовляти своїм дітям у захисті від серйозних інфекцій. Випадки важких хвороб, інвалідизації або смерті, викликані захворюваннями, яким можна запобігти за допомогою вакцинації, в Україні трапляються набагато частіше.

І хоч дуже важко надати чітку відповідь на питання, чому в Україні так багато негативної інформації про імунізацію, є кілька можливих пояснень:

- Негативну інформацію підтримують певні групи, наприклад, гомеопати, які паразитують на темі вакцинації для підтримки свого бізнесу й заробітку.
- В Україні, як і в більшості країн, засоби масової інформації намагаються публікувати або транслювати сенсаційну інформацію, яка привертає увагу читачів чи слухачів емоційно й підтримує їхній інтерес.
- Політики, що використовують фейкову інформацію про вакцинацію задля своїх політичних інтересів, мобілізації свого електорату.

Є безліч прикладів, коли питання вакцинації, а саме поширення неправдивої інформації про імунізацію, використовувалося як елемент гібридної війни та можливість дестабілізувати населення російською федерацією.

Крім того, є багато прикладів виступів деяких офіційних осіб, які повідомляли аудиторії суперечливу інформацію.

І, нарешті, поза всяким сумнівом, деякі медичні фахівці та інші громадяни дійсно вважають, що вакцинація може бути небезпечною, хоча якби вони уважно вивчили наукові дані, вони б дійшли висновку, що вакцинація має— мінімальні ризики і величезні переваги.

? Чи безпечно робити щеплення маленьким новонародженим дітям?

Так, це безпечно й дуже важливо. В утробі матері дитина перебуває в стерильному середовищі. У нормі в навколоплідній рідині немає мікроорганізмів (вірусів та бактерій). Проте вже через кілька хвилин після того, як дитина покине утробу матері, вона стикається з тисячами бактерій і вірусів, і деякі з них можуть викликати захворювання, незворотні наслідки або навіть смерть. До кінця першого тижня життя шкіра, носоглотка і травний тракт дитини покриті десятками тисяч різних бактерій. Оскільки в організмі новонароджених дітей є материнські антитіла, ці діти протягом кількох місяців мають імунітет до деяких захворювань. Однак більшість немовлят не мають материнського імунітету до туберкульозу, дифтерії, кашлюку, поліомієліту, правцю, гепатиту В або ХіВ-інфекції. Якщо невакцинована дитина зіткнеться з однією із цих інфекцій, її організм не зможе її побороти. Новонароджені та немовлята, які пройшли вакцинацію в перші місяці життя отримали захист і готові до зустрічі з хвороботворними мікроорганізмами, що можуть траплятися на їхньому життєвому шляху. Вакцинація є так само безпечною для немовлят, як і для дітей старшого віку.

? Чи може вакцинація послабити імунну систему дитини?

Ні! Численні Чисельні дослідження та наукові моделювання свідчать, що імунна система здатна одночасно розпізнавати дуже велику кількість антигенів, що містяться в різних вірусах і бактеріях. За оцінками вчених, вакцинація дитини від 11 інфекційних захворювань одночасно запускає в дію лише 0,1 % потенційних можливостей імунітету. Оскільки клітини постійно поновлюються (імунна система здатна виробляти близько 2 мільярдів клітин на день), вакцина ніколи не зможе пригнітити навіть частину імунної системи. Це в принципі, означає, що імунна система здатна виробляти стільки клітин, скільки їй необхідно.

Батькам також не варто турбуватися, що зараз наші діти отримують більше вакцин, ніж отримували вони, коли були дітьми. У сучасних вакцинах, які отримують діти значно менше імунологічних компонентів — антигенів (таких як білки та полісахариди), ніж було у вакцинах старого покоління. Попри те, що сьогодні діти отримують більше вакцин, дійсне число імунних компонентів, антигенів, у вакцинах зменшилося.

❓ Будь ласка, розкажіть мені про побічні реакції на вакцини.

Немає нічого незвичайного у тому, що після вакцинації можуть виникати несерйозні побічні реакції, такі як біль, припухлість на місці уколу, або незначне підвищення температури. Такі побічні реакції зазвичай тривають декілька днів і для полегшення стану дитини можна використовувати звичайні ліки, наприклад, парацетамол. Зрідка люди можуть мати більш серйозні побічні реакції, наприклад, алергічні, і саме тому медичні працівники запитують, чи не мала дитина серйозних проблем зі здоров'ям або алергічних реакцій на ліки чи харчові продукти коли-небудь і на що-небудь. Важкі алергічні реакції на вакцини виникають вкрай рідко й медичні працівники знають, як діяти у випадку їхнього виникнення.

❓ Чи можете Ви гарантувати, що у моєї дитини не буде побічних реакцій?

Вакцинація може викликати біль, підвищення температури, почервоніння або подразнення в місці уколу. У дуже рідкісних випадках вакцинація може викликати більш серйозні побічні реакції. Наприклад, цільноклітинна вакцина проти кашлюку може в рідкісних випадках викликати тривалий, безперервний плач, підвищення температури й, через це, судоми. Ніхто не може гарантувати, що саме у вашої дитини не виникне таких реакцій на вакцину. Хоча жоден із цих серйозних симптомів не призводить до незворотних наслідків, але цілком зрозуміло, що вони викликають сильне занепокоєння в батьків.

Дуже важливо, щоби батьки не надавали дуже великого значення вкрай рідкісним випадкам серйозних побічних реакцій на щеплення. Майже все, що роблять люди, пов'язано з тим чи іншим ризиком. Наприклад, щороку в Україні чимало людей отримують травми або навіть гинуть, послизнувшись у ванній, або вдавившись їжею, або від удару блискавки. Таких людей наба-

гато більше, ніж людей, які зазнали серйозної шкоди через вакцинацію. Однак мало хто з нас вважає, що вживання їжі, купання у ванній або прогулянки на вулиці у дощовий день становлять серйозну небезпеку. Ми зазвичай навіть не замислюємося про ці ризики, тому що вони надзвичайно низькі. До вакцинації треба ставитися так само. Доти, поки у світі існують захворювання, яким можна запобігти завдяки вакцинам, жоден із батьків не повинен ризикувати здоров'ям та життям своєї дитини, відмовляючись від вакцинації й, таким чином, залишити дитину від захисту.

❓ Чи безпечно моїй дитині проходити вакцинацію під час епідемії грипу?

Немає жодних протипоказань до вакцинації під час епідемії грипу або спалаху іншого захворювання.

Насправді для вашої дитини **ВАЖЛИВІШЕ** пройти вакцинацію під час епідемії грипу або спалаху іншої інфекції. Наприклад, якщо є спалах кору, дитині терміново треба слід зробити щеплення вакциною КПК (яке захищає від кору, паротиту та краснухи). Чим більше людей, які хворіють на вакцинокеровані інфекційні захворювання можуть потенційно контактувати з вашою дитиною, тим більше дитина потребує захисту. Не бійтеся, якщо дитина пройде вакцинацію після зараження інфекцією, а її симптоми ще не проявилися (інкубаційний період). Вакцина не посилить тяжкість захворювання, якщо воно розвинеться!

❓ Чи безпечно вакцинуватися в період пандемії COVID-19?

В умовах пандемії COVID-19 вакцинація відповідно до календаря щеплень не лише повинна проводитися, але і стає ще більш актуальною. Бо хвороби, яким можна запобігти завдяки вакцинації, нікуди не зникають. Під час пандемії виникає дефіцит медичних працівників, які зайняті консультуванням хворих з COVID-19.

Під час медичної кризи часто неможливо отримати своєчасну консультацію або бути госпіталізованим з хворобою, якій можна було запобігти зав-

дяки вакцинації. Звичайно, що при пандемії COVID-19 при відвідуванні медичного закладу для отримання щеплення важливо суворо дотримуватися правил інфекційного контролю:

- 1) завчасно записатися на прийом для вакцинації;
- 2) прийти в чітко визначений час;
- 3) дотримуватися дистанції, у разі виникнення черги;
- 4) користуватися медичною маскою;
- 5) не приходити на вакцинацію, якщо в дитини є ознаки застуди (це можуть бути симптоми COVID-19);
- 6) якщо ви або ваша дитина перехворіла на COVID-19, пройти вакцинацію можна після одужання.

В умовах пандемії ще більшої актуальності набула вакцинація проти грипу та пневмококової інфекції. Обговоріть це питання зі своїм сімейним лікарем.

Чи безпечно отримувати кілька щеплень в один день?

Наукові дослідження, у яких вивчалися наслідки одночасного введення різних вакцин продемонстрували, що рекомендовані вакцини однаково ефективні як у при одночасному введенні, так і окремо, і що такі комбінації не підвищують ризики побічних реакцій. Єдиний застережний захід, якого повинен дотримуватися медичний працівник, який проводить щеплення: не робити більше одного уколу в одне й те ж саме місце. Це дозволить уникнути дискомфорту в місці щеплення. Відстань між уколами має складати близько 2,5 см або ін'єкцію варто зробити у різні кінцівки.

Проведення декількох щеплень під час одного відвідування лікаря має дві практичні цілі. По-перше, дитина проходить імунізацію і, таким чином, отримує захист якомога раніше в критичні перші місяці життя. По-друге, отримання декількох щеплень одночасно означає, що дитині доведеться менше відвідувати лікаря. Це менш травматично для дитини і дає змогу батькам заощадити час.

Чи можна проводити вакцинацію дитині з хронічним захворюванням?

Хронічні хвороби, як-от: бронхіальна астма, цукровий діабет, і неврологічні розлади та інші, не є абсолютним або постійним протипоказанням для

вакцинації. Діти із затримками фізичного розвитку, а також діти з хронічними хворобами потребують вакцинації навіть більше, ніж інші діти, оскільки їхній організм більш сприйнятливий до різних інфекційних захворювань. Вони проводять більше часу в медичних установах, ніж інші діти, де можуть контактувати з інфікованими пацієнтами й ризик «підхопити» ту чи іншу інфекцію в них вищий. Тому вони потребують не лише вакцинації, що передбачена календарем щеплень, а й додаткових щеплень (наприклад, проти пневмококової інфекції, щорічної вакцинації проти грипу).

Дітям із ревматологічними захворюваннями, які отримують імуносупресивну терапію у високих дозах (кортикостероїди, метотрексат, біологічні препарати) треба відкласти вакцинацію живими вакцинами (наприклад, проти краснухи, кору, епідемічного паротиту, поліомієліту та туберкульозу), щоб уникнути потенційного ризику від вакцин у зв'язку зі зменшенням імунного захисту. В ідеалі, ці вакцини треба ввести принаймні за 4 тижні до початку чи після лікування кортикостероїдами, метотрексатом або біологічними препаратами.

Вакцини, які складаються з неживих мікроорганізмів, що містять лише окремі компоненти збудників, знешкоджений токсин збудника дифтерії чи правця (наприклад, неживі вакцини це вакцини проти правцю, дифтерії, поліомієліту, гепатиту В, кашлюку, пневмококової, менінгококової, гемофільної інфекції) можуть бути безпечно введені в будь-який час імуносупресивної терапії. Але у такому випадку існує ризик того, що вакцина буде неефективною через стан імуносупресії в дитини й забезпечить менший захист. Тому, щоб досягти оптимальної імунної відповіді на інактивовану вакцину, її потрібно ввести щонайменше за 14 днів до початку лікування. Проте, рекомендується дотримуватися графіку вакцинації в дітей раннього віку, хоча ступінь захисту може бути меншим.

Імуносупресивною дозою глюкокортикостероїдів прийнято вважати еквівалентну 2 мг/кг або 20 мг на добу за преднізолоном у пацієнтів із масою тіла понад 10 кг, якщо вони отримують лікування протягом 2 тижнів і довше.

Кортикостероїдна терапія не дає імуносупресивного ефекту й не є протипоказанням до вакцинації у таких випадках:

- Короткий курс лікування — до 2 тижнів;
- Низькі дози препаратів (до 20 мг/добу за преднізолоном);

- Тривалий курс лікування кортикостероїдами за альтернуючою схемою (прийом препарату відбувається через день);
- Замісна терапія кортикостероїдами у фізіологічних дозах;
- Місцеве застосування кортикостероїдів (на шкіру, очі, внутрішньосуглобово чи в аерозолі).

? Чи безпечно робити щеплення дітям з онкологічними захворюваннями?

Діти з онкологією мають підвищений ризик захворіти на деякі інфекційні захворювання та мати важкий перебіг. Це залежить від їхнього оточення, вакцинального статусу та рівня імуносупресії. Тому по можливості вакцини, передбачені Календарем профілактичних щеплень, потрібно вводити до початку лікування. Загалом онкохворих можна безпечно вакцинувати неживими вакцинами. Щеплення живими вакцинами не застосовують або відкладають на пізніші терміни. Варто

уникати проведення вакцинації в період інтенсивної хімієтерапії, оскільки вона сильно пригнічує імунітет, а отже, не дасть розвинутися адекватній імунній відповіді на вакцину.

В окремих випадках користь від вакцинації живими вакцинами може перевищувати будь-які потенційні ризики виникнення побічних реакцій. Наприклад, вітряна віспа є небезпечною для хворих із лейкемією в період ремісії чи після завершення хімієтерапії.

Щеплення інактивованими (неживими) вакцинами проводиться через 3 місяці після завершення курсу хімієтерапії. Якщо дитина отримує підтримуючу хімієтерапію і у неї немає імуносупресії, вакцинація проводиться за віком відповідно до Календаря профілактичних щеплень. Заразом, враховуючи ймовірність недостатньої імунної відповіді на вакцинацію, її рівень варто перевірити лабораторно.

Живі вакцини не призначаються на період проведення основного курсу хімієтерапії. Щеплення від вітряної віспи проводиться через 3 мі-

сяці після завершення курсу хімієтерапії. Щеплення КПК проводиться з урахуванням препаратів, що використовувалися в терапії. Якщо це компоненти крові, є спеціальні рекомендації щодо вакцинації після введення препаратів крові.

Повторне введення вакцин, що вводилися перед хімієтерапією, зазвичай необов'язкове, за винятком трансплантації кісткового мозку.

Діти з РАС, ДЦП. Як вакцинувати їх?

Діти з неврологічними чи психо-моторними порушеннями є особливо беззахисні й потребують ретельної вакцинації обов'язковими та рекомендованими вакцинами.

Неврологічні розлади можуть дебютувати в різному віці різними замаскованими проявами. Якщо перші симптоми ДЦП можна побачити ще до вакцинації за віком, то частина хвороб із судомами чи нервово-м'язовими порушеннями може проявитися під час вакцинації та збігтися з нею в часі. Такі захворювання як розлади аутичного спектру чи розсіяний склероз зазвичай дебютують у більш пізньому віці. Батьки знаходять хибний причин-

**Батьки за
вакцинацію**

Громадська організація

bzv.org.ua

но-наслідковий зв'язок і припиняють вакцинувати дитину, яка залишається абсолютно беззахисною перед інфекцією.

Насправді дітям із неврологічною патологією вкрай важливо вчасно отримати вакцинацію згідно з Календарем, а також проти пневмококової інфекції та грипу. За кордоном у країнах із високим рівнем достатку додаткова вакцинація забезпечується таким дітям безкоштовно.

? Чи правда, що в багатьох країнах дітям, які мають симптоми звичайної застуди або невелике підвищення температури, проводять вакцинацію?

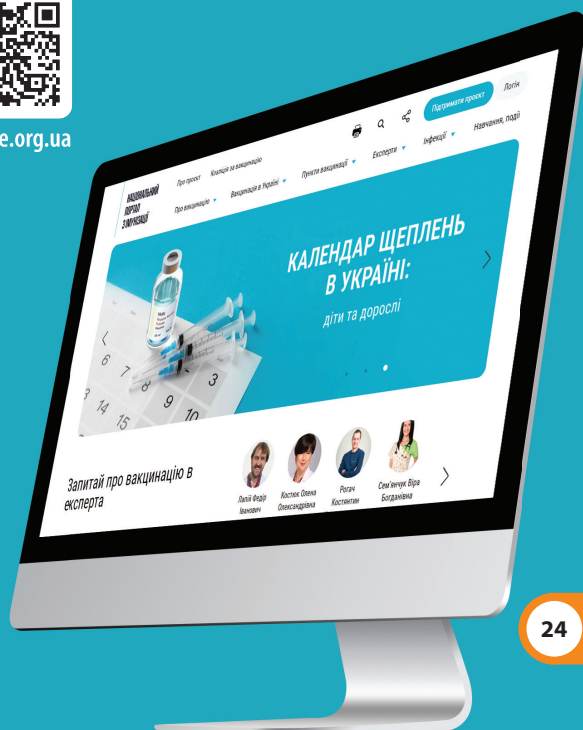
Так, у багатьох країнах роблять щеплення дітям із застудою. В Україні деякі батьки побоюються, що в дітей із гострими захворюваннями імунна реакція на вакцину буде слабкою, а побічні реакції будуть більш серйозними, ніж у здорових дітей. Деякі вважають, що хворим дітям не можна давати додаткове навантаження на імунну систему, яка вже бореться з інфекцією. Однак Всесвітня організація охорони здоров'я, міністерства охорони здоров'я багатьох країн, професійні асоціації лікарів рекомендують проводити вак-

НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПОРТАЛ
З ІМУНІЗАЦІЇ

vaccine.org.ua

- ✓ Пункти вакцинації
- ✓ Експерти з вакцинації
- ✓ Календар вакцинації
- ✓ Все про інфекції
- ✓ Навчання, події
- ✓ Новини вакцинації
- ✓ Бібліотека вакцинації
- ✓ Вакцинація за професіями
- ✓ Регуляторні нормативні документи

КАЛЕНДАР ПРОФІЛА

ЧИННИЙ СТАНОМ НА

Вакцинація проти	Новонароджений	6 тижнів	2 місяці	4 місяці	6 місяців
Гепатиту В	1 доза		2 доза		3 доза
Туберкульозу (БЦЖ)		Раніше не вак			
Кашлюка, дифтерії, правця (КДП) Дифтерії, правця (ДП)			1 доза КДП	2 доза КДП	3 доза КДП
Поліомієліту			1 доза ІПВ	2 доза ІПВ	3 доза ОПВ
НіВ-інфекції			1 доза	2 доза	
Кору, епідемічного, паротиту, краснухи					При неспр епідситуаці 12 міс не зар
Пневмококової інфекції			1 доза	2 доза	
Ротавірусної інфекції			1 доза 1 доза	2 доза 2 доза	3 доза
Менінгококової інфекції	А, С, У та W-135 кон'югована правцевим анатоксином		1 доза	2 доза	
	А, С, У та W-135 кон'югована дифтерійним анатоксином				
	Серогрупа В		2-5 міс: 3 дози з інт. > 1 міс., або 2 дози з інт. > 2 міс. та ревакц. в 12-15 міс		6-11 міс: 2 > 2 міс. та р році, але
Вітряної віспи					
Гепатиту А					
Папіломавірусної інфекції					
Жовтої лихоманки					6 - 9 м за винятк
Кліщового енцефаліту					
Черевного тифу					
Грипу					Вперше в жи

Вакцинація в рамках календаря щеплень. Вакцини забезпечуються в рамках Національної програми імунопрофілактики (НПІ)

Рекомендовані щеплення, що не забезпечуються НПІ. Приведені варіанти вакцинації

Можливість проведення вакцинації, якщо щеплення проводяться поза календарем / рекомендований вік. (схему вакцинації уточніть у свого лікаря)

Проведення вакцинації в окремих ситуаціях

Вакцинація не пов
< менше / до вказан
> понад вказаного ві
КДП = АКДП / АаКД
ДП = АДП / АДП-М

АКТИЧНИХ ЩЕПЛЕНЬ

СІЧЕНЬ 2023 РОКУ

9 місяців	12 місяців	18 місяців	2 роки	5 років	6 років	9-14 років	16 років	Дорослі 18+ років
Раніше не вакцинованим: ввести три дози (1-2 доза – інт. 1 місяць, 2-3 доза – інт. 5 місяців)								Ввести три дози (1-2 доза – інт. 1 місяць, 2-3 доза – інт. 5 місяців)
Вакцинованим: віком понад 2 міс. при негативному результаті РМ								
		4 доза КДП			ДП		ДП	ДП кожні 10 років
		4 доза ОПВ			ОПВ	14 р ОПВ		За епідоказами
	3 доза	Щеплення проводиться до 4 р. 11 міс. 29 днів		За станом здоров'я. Раніше не вакцинованим: ≥ 5 років - 1 доза				
Виятливий 1 доза (до заховується)	1 доза			2 доза				
	3 доза			10-валентна кон'югована				
				13-валентна кон'югована одноразово 0,5 мл				
Моновалентна: Вакцинація має бути проведена до 24 тижнів життя								
Пентавалентна: Вакцинація має бути проведена до 32 тижнів життя								
	3 доза							
9-23 міс.: 2 дози з інтервалом 3 міс.						15 - 55 р., якщо після попередньої дози мин. 4 роки - одноразово		
2 дози з інт. ревакц. на 2 інт. > 2 міс	12 міс - 2 р: 2 дози з інт. >2 міс, та ревакц. > 12-23 міс.		2р. + та дорослі: 2 дози з інт. > 1 міс. Ревакц. лише при збереженні ризику					
1 доза	Ввести 2-гу дозу через 6 т. після 1-ої дози (але не раніше 4 т. від введення 1 дози)							
	1 доза	Ввести 2-гу дозу через 6 міс						
		Бівалентна (серотипи: 16, 18)			2 дози (інт. 6 м.)		≥ 15 р. -3 дози: 0-1-6 міс.	
		Квадривалентна (серотипи: 16, 18, 6, 11)					≥ 14 р. -3 дози: 0-2-6 міс.	
с. не рекомендована, ком особливих обставин	1 доза (В003: ревакцинація не проводиться)							
	3 дози. Перша ревакцинація через 3 роки, наступні - кожні 5 років від першої ревакцинації							
	1 доза. Ревакцинація кожні 3 р, якщо є ризик захворювання							
ТТТ (лише для дітей ≥ 9 років): 2 дози з інт. в 28 днів, надалі - 1 доза щоріку						1 доза щоріку		

одиться

ого віку;

ку включно;
ДА;

ПРОЕКТ USAID «РОЗБУДОВА СТИЙКОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

vaccine.org.ua

визначальною відповідальністю громадської організації «Батьки за вакцинацію» і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США

ЩЕПЛЕННЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ КАЛЕНДАРЯ

ДЛЯ ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 3 МІСЯЦІВ ДО 6 РОКІВ 11 МІСЯЦІВ 29 ДНІВ

Вакцини, анатоксини		Мінімальний інтервал між дозами			
		1–2-а дози	2–3-я дози	3–4-а дози	4–5-а дози
АКДП, АДП	До 1 року	4 тижні	4 тижні	за Календарем	4–5-а дози
	старше 1 року	4 тижні	6 місяців	за Календарем, якщо інтервал між першою ревакцинацією і ревакцинацією за віком становить більше 1 року	за Календарем, але не раніше ніж 1 рік
Проти поліомієліту		1 місяць	1 місяць	6 місяців	
Проти гепатиту В		1 місяць	1 місяць		
Проти кору, паротиту, краснухи		1 місяць			
НіВ-вакцина		1 місяць, 2-а доза не вводиться, якщо 1-у дозу введено віком від 12 місяців до 4 років 11 місяців 29 днів	6 місяців, 3-я доза не вводиться, якщо 2-у дозу введено віком від 12 місяців до 4 років 11 місяців 29 днів		

ДЛЯ ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 7 ДО 17 РОКІВ 11 МІСЯЦІВ 29 ДНІВ

Вакцини, анатоксини		Мінімальний інтервал між дозами		
		1–2-а дози	2–3-я дози	3–4-а дози
До 1 року		1 місяць	6 місяців	
Проти поліомієліту		1 місяць	1 місяць	
Проти кору, паротиту, краснухи		1 місяць		
НіВ-вакцина		1 місяць	1 місяць	6 місяців

цинацію дітям, оскільки результати досліджень показують, що наявність інфекції верхніх дихальних шляхів, інфекції вуха, температура, діарея, інфекції шкіри не впливають на рівень захисних антитіл, вироблення яких стимулює вакцина. В Україні за рекомендацією НТГЕІ у 2019 році МОЗ України були затверджені такі ж практики.

Інформація про те, чи здатна вакцина стимулювати захисну імунну відповідь у дітей із серйозними інфекціями (такими як бактеріальна пневмонія або менінгіт) поки є недостатньою. Вакцинацію дітей із серйозними захворюваннями треба перенести на пізніший час і проводити її після того, як минуть симптоми та настане одужання.

Але ця рекомендація НЕ базується на ймовірності того, що в дитини розвинеться неадекватна імунна відповідь на вакцинацію. Щеплення відтермінують, щоб реакція на вакцину не «накладалась» на наявні симптоми. Так, батьки не сплутають симптоми хвороби з реакціями на вакцини.

❓ Чи існує небезпека для моєї дитини через такі компоненти вакцини як ртуть, тіомерсал, алюміній і формальдегід?

Консерванти і стабілізатори використовуються для збереження дієвості вакцини і для її захисту, забезпечення її стерильності на випадок забруднення — потрапляння сторонніх мікробів. Відомий консервант — хімічна речовина, що має назву тіомерсал — містить надзвичайно малі кількості етилртуті. І хоча досі не отримано наукових доказів того, що тіомерсал у вакцинах нібито пов'язаний із розвитком аутизму та інших негативних наслідків, вміст цієї хімічної сполуки зменшено у складі багатьох вакцин. Кількість етилртуті в одній дозі вакцини, що містять цей консервант, набагато менша, ніж у багатьох продуктах харчування, які споживають люди: у бутерброді з тунцем у п'ять разів більше сполук ртуті, ніж у вакцині проти грипу. Крім того, саме той різновид солей ртуті (метилртуть), яку виявлено в м'ясі тунця, може мати негативні наслідки для здоров'я. Дитина, що перебуває виключно на грудному вигодовуванні протягом шести місяців, споживає в 15 разів більше етилртуті, ніж міститься в одній дозі вакцини проти грипу.

Хоча вміст тіомерсалу зменшено в багатьох вакцинах або ж, навіть, вилучено, рівень захворювання аутизмом і далі зростає. Дослідники не знають точно, що викликає аутизм — до факторів ризику можна віднести еколо-

гічні проблеми, передчасні пологи, немолодий вік батьків, малий інтервал між пологами, а також генетичні фактори. За результатами чисельних досліджень вакцинація до цих чинників не належить.

Коли ми говоримо про вакцинацію та аутизм, неможливо оминати справу Ендрю Вейкфілда. Він із групою співавторів у 1998 році опублікував результати дослідження, що «підтверджували» зв'язок між використанням комбінованої вакцини проти кору, епідемічного паротиту та краснухи (КПК) та розвитком запалення кишківника та аутизму. Висновки були зроблені на...12 дітях, включених у дослідження. Однак журнал, який опублікував цю статтю, пізніше відкликав її. Ця стаття мала значний резонанс у суспільстві та привернула увагу не лише професійної наукової медичної спільноти, а й батьків і, звичайно ж — журналістів. Згодом почали з'являтися свідчення співавторів про фальсифікацію результатів дослідження паном Вейкфілдом. За результатами розслідування журналістів був виявлений конфлікт інтересів пана Вейкфілда — його матеріальну зацікавленість. Після чого більшість співавторів дослідження відмовились надалі підтримувати його інтерпретацію результатів. Британська Генеральна Медична Рада провела розслідування за звинуваченнями в науковій фальсифікації проти Вейкфілда та двох його колег. 28 січня 2010 року трибунал при Генеральній Медичній Раді Великої Британії визнав Вейкфілда винним по 36 пунктах обвинувачення, включно із звинуваченням у нечесності та жорстокості щодо дітей з особливими потребами. Трибунал виніс рішення, що Вейкфілд «не виконував свої обов'язки як відповідальний консультант», діяв проти інтересів його пацієнтів та був «нечесним і безвідповідальним» в опублікованій статті. Згодом Вейкфілд був викреслений із Медичного Реєстру Об'єднаного Королівства, що означало заборону на медичну практику у Великій Британії.

Перш ніж усе це стало відомим, декілька шановних учених спробували відтворити результати Вейкфілда. Нікому з них це не вдалося — і тепер ми знаємо, чому. Крім того, у результаті проведення численних досліджень було спростовано не лише зв'язок між КПК вакциною та аутизмом, але й між іншими вакцинами та аутизмом.

На жаль, налякані батьки вирішили не робити щеплення вакциною КПК, і внаслідок цього необґрунтованого рішення у Сполученому Королівстві виникли спалахи кору. Попри те, що Вейкфілда викрили та було надано пе-

реконливі докази того, що зв'язку між вакцинацією та аутизмом немає, багато батьків у різних країнах світу та в Україні, зокрема, і далі вірять у результати цього сфальсифікованого дослідження.

Вони не сприймають велику кількість наукових фактів, які заперечують цей зв'язок.

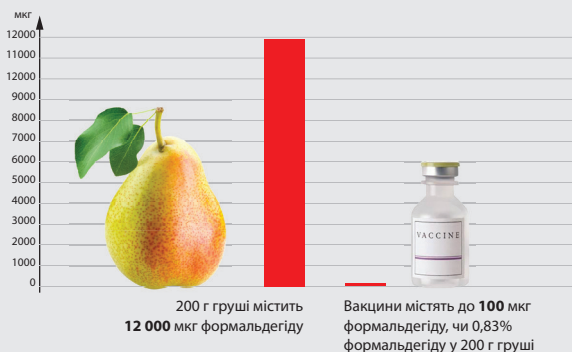
Тому є дуже важливе правило: ви не повинні приймати рішення про здоров'я своєї дитини на основі лише одного дослідження або повідомлень у пресі! Поговоріть зі своїм лікарем, якщо ви маєте побоювання щодо безпеки тієї чи іншої вакцини.

У деяких дитячих вакцинах використовується мізерна кількість солей алюмінію, і вони абсолютно безпечні. Алюміній — найпоширеніший метал у земній корі. Тому він завжди присутній у питній воді, ґрунті й навіть у повітрі. Фрукти, овочі, горіхи, борошно, крупи, молочні продукти й навіть дитячі суміші для штучного харчування і грудне молоко — усі вони містять певну кількість алюмінію. Ви користуєтеся дезодорантами? Цей метал присутній і там.

Солі алюмінію додають у вакцини, оскільки вони посилюють відповідь імунної системи на вакцину. Вони безпечно використовуються вже кілька десятиліть. Завдяки солям алюмінію, для деяких інактивованих («неживих») вакцин можна зменшити кількість бустерних (ревакцинальних) доз, які слугують для формування адекватної імунної відповіді в організмі.

ВАС НЕПОКОІТЬ НАЯВНІСТЬ ФОРМАЛЬДЕГІДУ У ВАКЦИНІ?

Розглянемо звичайну грушу

Кількість ФОРМАЛЬДЕГІДУ У ВАКЦИНІ НАСТІЛЬКИ НЕЗНАЧНА, ЩО ВОНА НАВІТЬ НЕ ВПЛИВАЄ НА РІВЕНЬ ФОРМАЛЬДЕГІДУ В КРОВІ ДИТИНИ

Батьки за
вакцинацію
Громадська організація

КАШЛЮК

ФАКТИ ПРО ЩЕПЛЕННЯ ВАГІТНИХ

6 Дітям віком до
місяців
найбільш загрожує
госпіталізація та
смерть від
кашлюку

Немовлята на
90%

рідше
заражаються
кашлюком,
якщо їхні мами
вакцинуються
під час
вагітності.

Дослідження
за участі більше

40000

вагітних жінок
свідчать, що
вакцинація не
збільшує ризик
ускладнень при
вагітності.

16-32

тиждень
вагітності -
оптимальний
час для
вакцинації від
кашлюку.

Експерти з імунізації в Україні, Всесвітня організація охорони здоров'я та інші поважні організації не вважають, що наявність алюмінію у вакцинах є небезпечною для здоров'я. У вакцинах міститься значно менше алюмінію, ніж діти отримують із навколишнього середовища, грудного молока, молочних сумішей та багатьох продуктів харчування. Після введення вакцини кількість алюмінію, що визначається в крові немовлят, не змінюється, і майже половина алюмінію, що містився у вакцині, виводиться з організму всього за один день.

Невелика кількість формальдегіду використовується для підтримання стерильності вакцини, щоби при уколі в організм вашої дитини не потрапили мікроорганізми на зразок бактерії стрептокока. Люди часто асоціюють формальдегід із тим постійним запахом, який був у повітрі шкільної хімічної лабораторії. Однак варто пам'ятати, що формальдегід потрапляє в організм людини природним шляхом. Ми всі контактуємо з формальдегідом, оскільки він міститься в дитячому шампуні, паперових рушниках, туші для вій або килимовому покритті. Тож, та невелика кількість, яка використовується у вакцинах, не повинна викликати занепокоєння.

? Вакцинація вагітних та годуючих жінок?

Вагітним протипоказано вводити живі вакцини — БЦЖ, КПК, від вітряної віспи, ОПВ, ЖЛ (проти жовтої лихоманки), що пов'язано з теоретичними ри-

зиками для плоду. Тому живі вакцини потрібно вводити завчасно — КПК щонайменше за місяць до запланованої вагітності.

Водночас, існує багато спостережень за випадками, коли жінки не знали про свою вагітність на момент вакцинації і були щеплені живими вакцинами. Проте на сьогодні негативний вплив на перебіг вагітності або на дитину помилкове введення живої вакцини так і залишається не доведеним. Вакцинація живими чи інактивованими вакцинами на будь-яких термінах вагітності не є показанням для переривання вагітності.

Які вакцини необхідні вагітним?

Вагітні жінки більш схильні до важкого перебігу грипу та частіше потребують госпіталізації, коли хворіють на нього. Інактивовані вакцини від грипу дозволені під час будь-якого періоду вагітності та суттєво зменшують ризик захворіти, або забезпечують легший перебіг захворювання та зменшують негативні наслідки грипу. Також вакцинація від грипу забезпечує захист новонародженому в перші місяці життя

Дуже важливою для вагітних є вакцинація АаКДП-М (комбінована вакцина проти правця, дифтерії, кашлюка з ацелюлярним кашлюковим компонентом) на 28–32 тижні вагітності незалежно від раніше проведених до цієї вагітності щеплень. Вакцинація вагітної має на меті захистити немовля від кашлюка.

Переваги вакцинації вагітних жінок зазвичай перевищують теоретичні ризики, коли ймовірність виникнення захворювання є високою та інфекція становить ризик для матері або плоду. Отже, вагітні жінки можуть бути щеплені від гепатитів В і А, пневмококової та менінгококової інфекцій.

Вагітні жінки, які отримали останню дозу вакцини, що містить правцевий анатоксин, більш ніж 10 років тому, мають бути щеплені проти правця і дифтерії під час вагітності.

Чи дозволена вакцинація жінкам, які вигодовують дітей грудним молоком?

Грудне вигодовування не є протипоказанням до вакцинації жінки. Застереження є лише у разі вакцинації деякими живими вакцинами, оскільки

існує теоретичний ризик передачі вакцинних вірусів від матері до дитини. Це зокрема стосується вакцин від жовтої лихоманки. Однак, якщо жінка, що вигодує дитину грудьми, не може уникнути подорожі до районів, де існує небезпека зараження жовтою лихоманкою, або відкласти її, вона має бути вакцинована.

❓ Екстрена вакцинація вагітних та годуючих грудним молоком жінок.

Екстрена профілактика сказу не є протипоказанням і вагітні можуть проходити курс антирабічної профілактики на будь-якому терміні.

❓ Важливість вакцинації для оточення вагітної.

Оскільки вагітність є особливим станом для жінки, важливо, щоб її оточення було максимально захищеним від вакцинокерованих інфекцій. КПК, вакцини проти вітряної віспи потрібно вводити незахищеним членам сім'ї, які перебувають у сімейному контакті з вагітною. У разі виникнення везикулярних висипань після вакцинації проти вітряної віспи, контакт із вагітною варто обмежити до завершення висипань. Немовлята, які перебувають у сімейному контакті з вагітною повинні бути щеплені від ротавірусної інфекції згідно графіком.

ДОСВІД ВАКЦИНАЦІЇ

Рішення, яке ви приймаєте про вакцинацію дітей має життєво важливе значення для їхнього здоров'я та життя. Але навіть з урахуванням цього очевидно, що уколи можуть викликати стрес у батьків і їхніх маленьких дітей. Пропонуємо вам кілька хороших порад, як підтримати своїх дітей до, під час і після уколів.

? Як мені підготувати дитину до щеплення?

Підготуйтеся самі! Перш ніж вашій дитині буде зроблено укол, виконайте кілька простих кроків, щоб відвідування пункту вакцинації викликало менше стресу у вас і вашої дитини.

- Прочитайте інформацію про вакцини у надійних джерелах і запишіть ті запитання, які ви хочете поставити медичному працівнику.
- Візьміть із собою улюблену іграшку чи книгу, а також ковдру, якою зазвичай вкривається ваша дитина, щоб заспокоїти її.
- Допоможіть дітям старшого віку зрозуміти, що вакцини — це добре. Не лякайте дитину уколами, не кажіть їм «якщо будеш погано поводитися, я тебе відведу до медсестри й вона зробить тобі укол». Натомість замість цього постійно нагадуйте дитині, що вакцини допомагають їй не хворіти.
- Будьте чесними перед дитиною. Поясніть, що при уколівони відчують, ніби їх ущипнули або вжалили, але боляче буде недовго.
- Попросіть інших членів сім'ї, особливо старших братів чи сестер, підтримати дитину.
- Не розказуйте «страшні історії» і не лякайте дитину уколами.

? У яких випадках дитина потребує прийому протиалергічних препаратів перед щепленням?

Немає особливого сенсу давати дитині антигістамінні (протиалергічні) та протизапальні препарати перед щепленням.

? Що я можу зробити, щоб моя дитина відчувала себе більш комфортно під час щеплення?

Якщо у вас є питання про вакцинацію, зверніться з ними до вашого сімейного лікаря або медичної сестри/брата. Після закінчення прийому в лікаря попросіть його порадити якісь знеболювальні препарати (крім аспірину) та інші заходи, які ви зможете використовувати вдома, щоб підтримати вашу дитину

Щоб дитина легше перенесла уколи, спробуйте зробити так

- Відверніть увагу та заспокойте дитину, пригорнувши її до себе, заспівайте їй пісеньку або поговоріть ласкавим голосом.
- Усміхайтесь, дивіться дитині в очі. Дайте дитині зрозуміти, що все буде добре.
- Заспокойте дитину, давши їй улюблену іграшку, або почитайте книжку. Звична ковдра також допоможе дитині заспокоїтися.
- Якщо це можливо, посадіть дитину собі на коліна й міцно обійміть.

Для дітей старшого віку.

- Зробіть кілька глибоких вдихів і видихів разом із дитиною, щоб допомогти їй «видихнути» біль.
- Покажіть їй що-небудь цікаве в кімнаті, щоб відвернути увагу.
- Розкажіть або прочитайте їй що-небудь.
- Підтримайте дитину, якщо вона плаче. Ніколи не сваріть дитину за те, що вона «не смілива».

Після того як дитина отримає всі уколи, надайте їй максимальну підтримку. Візьміть її на руки, пригорніть до себе; немовля погодуйте грудьми або дайте іншу їжу. Говоріть лагідним голосом, втішайте, хваліть і обіймайте дитину — це покаже їй, що все вже добре.

? На що мені треба звертати увагу після вакцинації дитини?

Вашій дитині знадобиться вся ваша любов і турбота після вакцинації. Деякі щеплення, що захищають дітей від серйозних захворювань, можуть деякий час спричиняти дискомфорт. Це нормальна реакція, яка швидко минає. Звертайте особливу увагу на дитину протягом декількох днів. Якщо Ви побачите якісь ознаки, які вас турбують, зателефонуйте до лікаря.

Якщо вам здається, що в дитини підвищилася температура — поміряйте її. Найлегше це зробити за допомогою електронного термометра, який вставляють під пахву (або іншим методом, який вам порекомендує медичний працівник). Якщо в дитини підвищилася температура до тих показників, про які вас попереджав медичний працівник, або якщо у вас виникли запинання, телефонуйте до лікаря.

Щоб збити температуру, можна зробити так:

- Давайте дитині багато пити.
- Одягайте дитину так, аби вона не перегрівалася. Не кутайте її і туго не сповивайте.
- Дайте дитині лікарські препарати для зниження температури або полегшення болю (наприклад, ацетамінофен — парацетамол (Панадол®, Ефералган® тощо) або ібупрофен (наприклад, Нурофен®). Доза препарату повинна залежати від маси тіла дитини, від рекомендацій лікаря. **Не давайте ацетилсаліцилову кислоту («аспірин»)! Перевірте температуру через 1 годину. Зателефонуйте лікарю, якщо у вас виникнуть питання.**

Якщо рука або нога дитини набрякла, почервоніла і стала гарячою на дотик:

- Для полегшення болю дайте ацетамінофен (парацетамол) або ібупрофен. **Не давайте ацетилсаліцилову кислоту («аспірин»)!**
- Якщо почервоніння або подразнення посилюється через 24 години, зателефонуйте до лікаря.

Є деякі заходи після вакцинації, рекомендовані іншими батьками та деякими медичними працівниками в Україні, у яких немає потреби. Наприклад, поширеною є думка, що найкраще забезпечити дитині спокій і не виводити гуляти на вулицю декілька днів, уникати контакту з іншими дітьми й не митися/не мочити місце уколу. Насправді будь-який біль після уколу пройде швидше, якщо дитина буде активною; немає жодних проблем із купанням дитини і спілкуванням з іншими дітьми. Також вважається, що дитина не повинна їсти продукти, що «викликають алергію» кілька днів після вакцинації. Для цього теж немає жодних причин, і дитині треба давати звичні для неї їжу й напої, хоча цілком нормально, що деякі діти вживають менше їжі протягом 24 годин після вакцинації.

Якщо у Вас викликає занепокоєння те, як дитина себе почуває і виглядає після вакцинації, зв'яжіться з лікарем.

Чому батьки повинні підписувати форму згоди?

Для того, щоби бути впевненим, що всі батьки поінформовані про ризики й переваги вакцинації їхніх дітей, Міністерство охорони здоров'я вимагає, щоби лікар надав інформацію про вакцинацію при спілкуванні з батьками й щоби батьки надали свою згоду на вакцинацію своєї дитини.

З приводу імунізації лікарі наполегливо рекомендують усім батькам зрозуміти, наскільки малий ризик побічних реакцій порівняно з величезною користю для їхніх дітей та інших дітей у їхніх громадах. Однак у звичайних умовах в Україні нікого з батьків не змушують проводити вакцинацію їхнім дітям. Вакцинація є добровільною.

Чому критичне мислення важливе для батьків

Уявіть собі ситуацію. Зовні абсолютно здорова дитина отримує свою першу вакцину. З часом у неї піднімається температура, що є нормальною реакцією

на щеплення. Але потім щось іде не так. У дитини з'являються судоми, вона починає відставати в розвитку і врешті-решт отримує важку інвалідність.

Батькам важко не пов'язати цю трагічну подію саме з вакциною та не звинуватити в цьому щеплення.

Часто й медичні працівники можуть підтримати висновки батьків.

У принципі, довгий час так і робили.

Описана вище ситуація має назву синдром Драве, що є однією з форм епілепсії, яке проявляється часто у віці від 2 до 10 місяців життя.

У 2001 році було доведено, що це генетичне захворювання, яке не має нічого спільного з вакцинами. Його спричиняє мутація в гені SCN1A. Синдром «стартував» саме після щеплення, тому що одним із головних провокаторів судом є підвищення температури. Так само дитина могла захворіти на вірусне захворювання і після ГРВІ з температурою батьки б помітили тривожні симптоми.

Але оскільки причиною першого в житті підвищення температури тіла могла бути проведена вакцинація в немовлят, то перші симптоми синдрому Драве фіксували саме після щеплення.

У цій ситуації важко утриматися від такої логічної хиби як «після цього, отже, через це». Англійською ця логічна хиба звучить як *post hoc fallacy*. Наш мозок потребує розуміння того, чому певні події стаються в нашому житті. Це надає нам відчуття контролю ситуації. І саме через це ми часто можемо зробити хибні висновки.

Ось ще один приклад. Є жартівливий графік, який показує, що з підвищенням продажів морозива підвищуються напади акул на людей. Але ж буде абсурдним припустити, що морозиво — причина нападу акул на людей. Це не більше ніж кореляція, одне не впливає з іншого. І продаж морозива, і напад акул на людей підвищуються через підвищення температури влітку.

Це не всі логічні хиби, які ми робимо. Є ще «Анекдотична хиба» — ситуація, коли ваш опонент чи ви самі використовуєте ізольований (поодинокий) приклад, як аргумент, проте фактів чи переконливих свідчень у вас немає. Яскравий приклад цього: мій дідусь палив як паротяг, але дожив до 90 років. Це аж ніяк не свідчить про те, що куріння не скорочує життя. Адже робити висновки на випадку однієї людини — неможливо.

Щоб не робити цієї хиби, важливо вміти перевіряти статистику та розуміти, що таке статистика взагалі.

Чому розуміння логіки та логічних хиб важливі для батьків? Тому що відсутність логіки призводить до так званого псевдокритичного мислення. До того ж, життєво важливі рішення для своїх дітей дорослі люди ухвалюють, спираючись на окремий випадок чи пов'язуючи дві події, які, насправді не мають причинно-наслідкового зв'язку.

Питання вакцинації не базується винятково на власному досвіді. Воно не базується навіть на окремому дослідженні. Це роки та сотні досліджень, а іноді дуже болісний досвід інших країн. Наприклад, у Японії в 70-х роках минулого століття перестали вакцинувати немовлят від коклюшу, що призвело до стрибка смертей серед немовлят. Це не можна було навіть порівняти зі шкодою побічних реакцій після щеплення. Більше такі експерименти не проводила ні Японія, ні якась інша країна. Що варто робити, щоби приймати правильне рішення щодо будь-яких медичних питань:

- консультируйтесь із лікарями;
- вивчайте статистику, щоб розуміти ризики та переваги;
- відключайте емоції. Історія про когось, хто помер після чогось завжди шокує, але додаткові питання та спокійне розмірковування над ситуацією, може показати цікаві факти;
- вивчайте офіційні джерела інформації

ДОДАТКИ

Додаток А: список ресурсів із правдивою інформацією про вакцинацію

Для того, щоби більше дізнатися про імунізацію і захворювання, зверніться до вашого лікаря-педіатра і відвідайте наведені нижче вебсайти. Батькам варто знати, що якщо вони введуть у пошуковик в інтернеті слова «імунізація» або «вакцинація», то побачать безліч сайтів із вкрай сумнівною інформацією. Тому ми закликаємо батьків користуватись інформацією на перевірених сайтах:

Всесвітня організація охорони здоров'я

www.who.int/countries/ukr/ru/

Європейське регіональне бюро ВООЗ

www.who.int/ukraine

World Health Organization Ukraine

www.facebook.com/WHOUkraine/

Міністерство охорони здоров'я України

www.moz.gov.ua/gromadjanam

Центр Громадського Здоров'я МОЗ України

www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan

Верховна Рада України

www.iportal.rada.gov.ua/

Національний портал з імунізації	www.vaccine.org.ua/
ЮНІСЕФ в Україні	www.unicef.org/ukraine
ГС «Коаліція за вакцинацію»	www.vaccine.org.ua
ГО Батьки за вакцинацію	www.bzv.org.ua
ГО Всеукраїнська асоціація дитячої імунології	www.vadi.org.ua
Українська Академія Педіатричних Спеціальностей	www.uaps.org.ua
Офіційний сайт Доктора Комаровського	www.komarovskiy.net
Rotari	www.endpolio.org
International Сайт Мої щеплення	www.moi-privivki.com
Центри з контролю і профілактиці захворювань США	www.cdc.gov/vaccines/
Європейський центр із контролю і профілактики захворювань	www.ecdc.europa.eu/en/healthtopics/immunisation/Pages/index.aspx
Знаходьте відповіді на найпопулярніші питання про щеплення в спеціальній групі за посиланням	www.facebook.com/groups/bzvorgua
YouTube канал: ГО Батьки за вакцинацію:	www.youtube.com/channel/UCR8b1Df8QeBek1yZLRLgw
Інформацію про вакцинацію від Covid-19 ви можете знайти на сайті:	https://vaccination.covid19.gov.ua/

Додаток В:

Захворювання, яким можна запобігти за допомогою вакцинації, внесені до списку Української національної програми імунопрофілактики

Від яких хвороб захищає вакцинація?

**10 ІНФЕКЦІЙ, ВАКЦИНАЦІЯ ПРОТИ ЯКИХ
ВХОДИТЬ ДО КАЛЕНДАРЯ ЩЕПЛЕНЬ УКРАЇНИ:**

Гепатит В

Захворювання спричиняє вірус, який вражає печінку. Тривале перебування вірусу в клітинах печінки може спровокувати розвиток цирозу й раку печінки. Цироз і рак печінки призводять до смерті. Зараження відбувається при контакті з кров'ю чи іншими рідинами інфікованої людини. Вірусом можна заразитися при контакті з інфікованими медичними інструментами, у побуті (зубна щітка, залізний гребінець, ножиці, якими користувалася інфікована людина). Відомі випадки зараження дітей вірусом гепатиту В у пісочниці після уколу шприцом, який раніше використовували для ін'єкційних наркотиків.

Вакцинація є найефективнішим способом запобігти цьому захворюванню. Внаслідок повного курсу вакцинації виробляється довічний імунітет.

Досягнення: з 1982 року доступна вакцина проти гепатиту В. Ця вакцина ефективна для запобігання інфекції та її хронічних наслідків на 95% і є першою вакциною проти одного з основних видів раку людини.

Туберкульоз

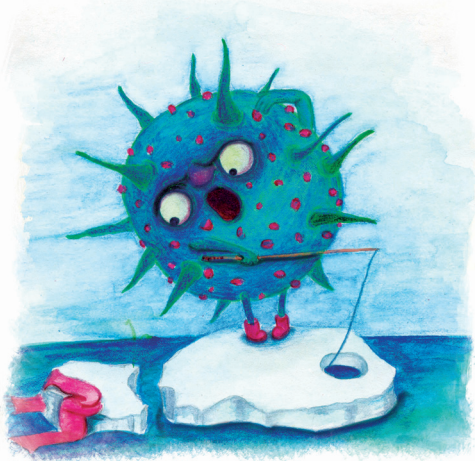
Захворювання спричиняє бактерія. Для немовлят захист від туберкульозу дуже важливий, оскільки у випадку зараження збудником туберкульозу в перший рік життя існує високий ризик захворіти на туберкульозний менінгіт (ураження нервової системи). У такому випадку туберкульоз особливи**Досягнення:** ВООЗ прийняла програму боротьби з туберкульозом. Кількість випадків смерті від туберкульозу за період із 2000 по 2015 рр. зменшилася на 22%. Щороку у світі захворюваність на туберкульоз знижується приблизно на 2%, а в період із 2000 по 2019 рік одужали 60 млн осіб. В Україні смертність від туберкульозу за цей період знизилась із 23 випадків на 100 тис. населення до 8,8 випадків на 100 тис. населення.

Дифтерія

Захворювання спричиняє бактерія, яка здатна виробляти потужний токсин. Переважно, дифтерія проявляється у вигляді «ангіни», під час якої в горлі утворюються плівки, що іноді ускладнюють дихання. Токсин, який виробляє дифтерійна бактерія, потрапляє до крові і вражає різні органи, найчастіше — серце (викликаючи міокардит), нервову систему, нирки. Навіть попри своєчасне лікування до 20% хворих помирають. Передається від хворої людини або носія збудника. В останньому випадку, носій не має симптомів, але від нього можливо заразитися.

Вакцинація проти дифтерії є дуже ефективною, вона запобігає розвитку захворювання та ускладнень. Для підтримки імунітету проти дифтерії необхідне повторне введення вакцини за схемою згідно з календарем щеплень (дорослі ревакцинуються раз на 10 років).

Досягнення: за результатом проведеної імунопрофілактики захворюваність на дифтерію різко знизилася; у багатьох країнах хвороба не зустрічається багато років.

Кашлюк

Інфекцію спричиняє бактерія.

Захворювання характеризується ураженням дихальних шляхів і супроводжується нападами спазматичного кашлю, який порушує дихання — аж до його зупинки. Передається повітряно-крапельним шляхом від хворого. Часто повторно хворіють діти старшого віку та дорослі без типових ознак кашлюка, у яких хвороба перебігає легко. Але такі особливості призводять до того, що саме

діти старшого віку та дорослі є тими, від кого заражаються малюки. Отже, важливо пам'ятати, що кашлюком хворіють у будь-якому віці, але в дітей першого року життя це захворювання перебігає вкрай важко і викликає такі ускладнення як ураження легень (пневмонія) та ушкодження головного мозку (енцефалопатія). У маленьких дітей, особливо у немовлят, які хворіють на кашлюк, часто відмічається зупинка дихання, що може призвести до смерті.

Вакцинація запобігає тяжким проявам захворювання і захищає від ускладнень хвороби. Сформований внаслідок повного курсу вакцинації імунітет проти кашлюку зберігається впродовж 5–7 років на той період життя дитини, у якому хвороба перебігає найтяжче.

Досягнення: унаслідок широкомасштабної вакцинації, проведеної у 1950–1960 роках у промислово розвинутих країнах, сталося різке зниження захворюваності (більш ніж на 90%) і смертності від кашлюку.

Правець

Захворювання спричиняє бактерія, яка виробляє потужний токсин, що вражає нервову систему. Хвороба проявляється сильними судомами, що іноді

можуть призвести до переломів кісток. Хвора людина відчуває сильні болі. Від 5 до 10% хворих помирають. При тяжких формах правця смертність сягає понад 50%.

Передається при потраплянні забрудненого ґрунту до рани, через заражені предмети (наприклад, цвях у землі, або при укусах).

Вакцинація проти правця є дуже ефективною і запобігає розвитку захворювання. Для підтримки імунітету проти правця необхідне повторне введення вакцини за схемою згідно з календарем щеплень (дорослі ревакцинуються раз на 10 років).

Також можлива екстрена вакцинація проти правця. Якщо дитина, якій не робили щеплення, поранилася — негайно зверніться до лікаря, щоб зробити термінову профілактику правця.

Досягнення: до кінця 2013 року вакцинація, що запобігає зараженню правцем матерів і новонароджених, була введена в 103 країнах. Унаслідок імунізації було захищено 82% новонароджених дітей.

Поліомієліт

Захворювання спричиняє вірус, який передається через брудні руки, заражені вірусом харчові продукти і воду. Вірус поліомієліту може вражати нервові клітини, що відповідають за рухи, що призводить до розвитку паралічу. Це так звана паралітична форма поліомієліту. Вона невиліковна і паралічі зберігаються на все життя.

Вакцинація є єдиним ефективним засобом запобігги цьому захворюванню.

Досягнення: пройдено 99% шляху до ліквідації поліомієліту у всьому світі. Кількість випадків захворювання на поліомієліт у світі зменшилася з 350 000 випадків у 1988 році до 22 та 33 випадків у 2017 та 2018 році відповідно. На сьогодні ліквідовано на планеті 2 та 3 типи «дикого» вірусу поліомієліту.

Хіб-інфекція (гемофільна інфекція)

Інфекцію спричиняє бактерія Hib (Haemophilus influenzae типу b), яка передається повітряно-крапельним шляхом від старших дітей до малюків. У назві бактерії присутнє слово, influenzae, у перекладі — «грип», тому що бактерію вперше було виявлено в людей, котрі померли під час епідемії грипу.

Саме у дітей до 5 років Хіб є одним із головних збудників пневмонії, гнійного менінгіту, гнійного запалення суглобів (артрит), запалення кістки (остеомиєліт), «зараження» крові (сепсис) і головною причиною запалення надгортанника (епіглотит), що призводить до задухи.

Вакцинація запобігає розвиткові цих захворювань.

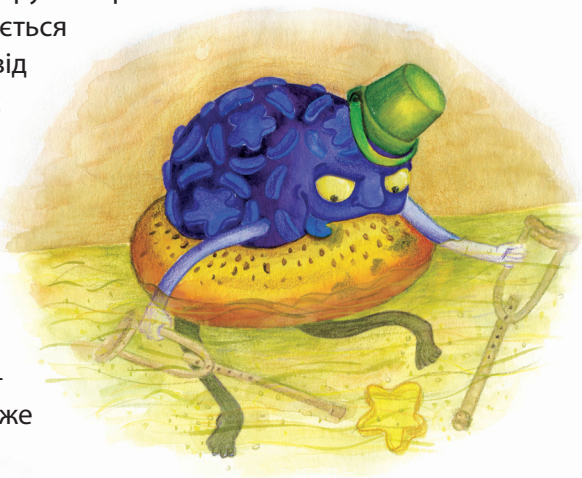
Вакцинація проти Хіб-інфекції була включена до календаря щеплень України у 2006 році, отже, батьки знають про цю вакцину найменше. Чимало європейських країн, США, Канада, Японія проводять вакцинацію проти Хіб-інфекції вже понад 15–20 років. Результат — значне зниження захворювань і смертей, пов'язаних із Хіб.

Досягнення: вакцинація проти гемофільної інфекції проводиться в понад 180 країнах, що значно скоротило кількість менінгіту та випадків бактеріємії, спричинених гемофільною інфекцією.

Кір

Захворювання спричиняє вірус. Кір надзвичайно заразний, передається повітряно-крапельним шляхом від хворого ще до початку типових проявів — висипки. Він набагато заразніший за вітрянку.

Симптомами кору є висока температура, нежить, кашель, висип, іноді блювота і пронос. Ускладненнями кору можуть бути пневмонія і енцефаліт (ураження головного мозку). Кір може призвести до смерті.

Дві дози вакцини забезпечують довічний захист від захворювання.

Досягнення: за період із 2000 до 2017 року протикорова вакцинація призвела до зниження глобальної смертності від кору на 80%.

Краснуха

Захворювання спричиняє вірус, який передається повітряно-крапельним шляхом. У більшості дітей хвороба перебігає легко, навіть без суттєвих симптомів. Коли ж хвороба перебігає із симптомами, то краснуха проявляється висипом та незначним підвищенням температури. У деяких випадках — запаленням суглобів (артрит). Краснуха дуже небезпечна під час вагітності. Якщо жінка заражається краснухою на ранніх термінах вагітності, у неї може статися викидень. При зараженні жінки краснухою в другому і третьому триместрі вагітності існує дуже високий ризик народження дитини із синдромом вродженої краснухи (СВК): вроджені вади серця, катаракта, сліпота, глухота, розумова відсталість, ураження інших органів.

Дві дози вакцини забезпечують довічний захист від захворювання.

Досягнення: Станом на грудень 2018 р. вакцинація проти краснухи введена в 168 зі 194 країн, однак її охоплення варіюється в діапазоні від 13% до 99% залежно від країни. Число зареєстрованих випадків захворювання на краснуху знизилося за період 2000 р. до 2019 р. на 97%. СВК найчастіше зустрічається в Африканському регіоні та Регіоні Південно-Східної Азії, де охоплення вакцинацією на найнижчому рівні.

Епідемічний паротит (свинка)

Це захворювання спричиняє вірус. Воно характеризується ураженням слинних залоз, підшлункової залози, статевих залоз. Вірус може вражати нервову систему (спричиняти менінгіт, енцефаліт), бути причиною втрати

слуху. У чоловіків та жінок може призвести до безпліддя. У рідкісних випадках хвора на епідемічний паротит людина може померти.

При інфікуванні вагітної жінки в першому триместрі вагітності у 25 % випадків вагітність може перерватися викиднем або ж передчасними пологами.

Інфекція передається повітряно-крапельним шляхом від хворого, який може й не мати типових проявів «свинки».

Досягнення: у країнах, де проводиться рутинна вакцинація проти паротиту, захворюваність значно знижується, а відповідно й наслідки хвороби — ускладнення.

COVID-19

Це захворювання, що було спричинене новим коронавірусом. Хворобу було вперше було виявлене у Вухані (Китай). Її було названо COVID-19, де «CO» означає corona (корона), «VI» – virus (вірус) та «D» – disease (захворювання). Вірус передається повітряно-крапельним шляхом, зокрема, через кашель і чхання, а також торкання поверхонь, забруднених вірусом. COVID-19 може жити на поверхнях протягом декількох годин, але прості дезінфікуючі засоби можуть його вбити.

Симптоми можуть включати підвищення температури, кашель і задишку. У більш важких випадках інфекція може спричинити пневмонію або утруднення дихання. Хоча COVID-19 у дітей загалом перебігає в легкій формі, у деяких випадках захворювання може мати ускладнення, бути смертельним. Наприклад, і серед дітей є ті, що мають такі ж фактори ризику тяжкого перебігу інфекції, що є і у дорослих — ожиріння, онкологічні захворювання, цукровий діабет, тощо. У дітей при COVID-19 може розвинути синдром педіатричного мультисистемного запалення, що схожий на хворобу Кавасаки.

На сьогодні вакцинація проти COVID-19 у країнах ЄС, США для дітей

починаючи із 6 місяців життя, в Україні (станом на серпень 2023 року) — з 5 років.

Досягнення: Ефективність мРНК вакцини після отримання двох доз у запобіганні госпіталізації при COVID-19, що зумовлений варіантом вірусу Омикрон (переважаючий станом на серпень 2023 варіант вірусу), становила близько 75 % та 78 % щодо запобігання синдрому педіатричного мульти-системного запалення (MIS-C).

5 ПРИЧИН ЗРОБИТИ ДИТИНІ ЩЕПЛЕННЯ

- Імунізація може врятувати життя вашої дитини.
- Вакцинація є безпечною і дуже ефективною.
- Захищаючи себе, ви також піклуєтесь про інших.
- Імунізація може заощадити ваш час і бюджет сім'ї.
- Імунізація захищає майбутні покоління.

ВООЗ рекомендує охоплення щепленнями не менше 95 % дітей. На жаль, рівень вакцинації дітей в Україні за даними 2022 року далекий від цього показника. Україна має найнижчі показники охоплення щепленнями серед усіх європейських країн. Про це свідчить офіційна статистика МОЗ України, ВООЗ та Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Українське суспільство потребує більшої обізнаності щодо вакцинації.

24–30 квітня 2017 року в Україні вперше проводився Український тиждень імунізації, який вивів на новий рівень тему вакцинації та об'єднав батьків, медиків, журналістів, представників влади та світової спільноти заради покращення ситуації зі щепленнями в нашій країні. У період 2018 — 2023 років до відзначення Українського тижня імунізації долучилися нові партнери, ще більше батьків та волонтерів, і ця подія вже стає доброю традицією.

Батьки та медики — активісти нашої організації, проводять відкриті уро-

ки про значення щеплень у школах України. Це допомагає змалку формувати свідоме ставлення до свого здоров'я, і, зокрема, до вакцинації як до здорової звички.

Ми готові ділитися інформацією і досвідом, залучати найкращих фахівців і надавати вам правдиву інформацію. Але без вашої допомоги реалізувати цей проєкт неможливо. Для того, щоб ще більше батьків мали змогу отримати довідник, дуже необхідна ваша допомога. Інвестуйте в майбутнє! Підтримайте громадську організацію «Батьки за вакцинацію», місією якої є захист здоров'я та життя дітей України. Наші діти мають право на захист і лише ми, батьки, можемо забезпечити виконання цих прав. Будьмо відповідальними!

*У Довіднику використані ілюстрації **Тані Гуревич** для PStings та фото **Моніки Лозиньки** "Ротарі Інтернешнл".*

Реквізити для підтримки організації

Одержувач:	ГО БАТЬКИ ЗА ВАКЦИНАЦІЮ
Поточний рахунок IBAN:	UA163052990000026007015005966
Код одержувача:	40303065
Банк одержувача:	АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
МФО банку:	320649
Призначення платежу:	Благодійна допомога на здійснення статутної діяльності. Без ПДВ.

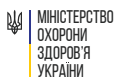
✉ info@bzv.org.ua
🌐 www.bzv.org.ua
f facebook.com/bzvorgua/

Факти про імунізацію

1. Завдяки вакцинації людство перемогло натуральну віспу. Ліквідація віспи була офіційно оголошена в 1980 році і вона стала першою хворобою, переможеною у всьому світі.
2. Захворюваність на поліомієліт знизилася на 99%. З 1988 року кількість випадків захворювання на поліомієліт зменшилася більш ніж на 99% — з 350 000 випадків до 94 зареєстрованих випадків у 2019 році. Таке зменшення є результатом глобальних зусиль по ліквідації цієї хвороби. У 2020 році лише 2 країни (Афганістан, і Пакистан) у світі залишаються ендемічними щодо поліомієліту, у той час як в 1988 році число таких країн перевищувало 125.
3. Щорічно понад 750 тисяч дітей завдяки вакцинації уникають долі отримати інвалідність.
4. Завдяки посиленним кампаніям вакцинації, кількість смертельних випадків кору знизилася на 79% за період із 2000 по 2015 рр. У 2000 р. кір призвів до 651 000 випадків смерті, а у 2015 р. у світі цей показник зменшився до 134 300 випадків. Але після досягнення стійкого прогресу на глобальному рівні, з 2016 рр. відбувалося поступове зростання випадків смерті від кору. Лише у 2019 році ця хвороба забрала понад 207 500 життів. Під час спалаху кору в Україні у 2017–2019 роках було зареєстровано понад 120 тис. випадків.
5. Щороку правець спричиняє 213 000 — 293 000 випадків смертей у світі. Серед померлих новонароджених на правець припадає 5–7% випадків. Це значно менше порівняно з 1988 р, коли, за оцінками ВООЗ, 787 000 новонароджених дітей померли від правця в перший місяць життя.

Щорічно понад 1,5 мільйона дітей грудного та раннього віку вмирають від інфекційних захворювань, яким можна запобігти за допомогою вакцинації.

Створення інформаційного продукту стало можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є винятковою відповідальністю громадської організації «Батьки за вакцинацію» і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ПРОЄКТ USAID «РОЗБУДОВА СТІЙКОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

